Koru Uzkurt, B. (2023). Toplumsal ve Ekonomik Bir Dönüşüm Olarak Gümüş Ekonomi Modeli, *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi,* 15(1), 299-324

Toplumsal ve Ekonomik Bir Dönüşüm Olarak Gümüş Ekonomi Modeli

Büşra KORU UZKURT[1]

Öz

Yaşam süresinin uzaması ve doğurganlık oranlarının düşmesinin sonucunda dünya genelinde yaşlı sayısı artmaktadır. Yaşlı insanların toplam nüfus içindeki payının artmasıyla birlikte oluşan yaşlanmanın gelecek yıllarda da artması beklenmektedir. Hızla yaşlanan dünya ülkeleri açısından yaşın getirdiği sınırlılıklara ve bağımlılıklara odaklanarak ihtiyaçların karşılanmasına dönük politikalar oluşturmaktan ziyade yaşlanan nüfusun yaşam kalitesini artırarak ekonomik ve sosyal açıdan topluma katılımlarını destekleyen bir bakış açısı geliştirme ihtiyacı açıktır. Yaşlanan bir toplumun ihtiyaçlarına cevap vererek yaşlıların hayatları için uygun koşullar yaratmak bir taraftan demografik değişimin getirdiği yüklere rağmen ekonomik sürdürülebilirliği sağlamakta diğer taraftan ise yaşlı insanlara daha konforlu bir yaşam sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yaşlanmanın yarattığı sorunları fırsata dönüştürmek için geliştirilen gümüş ekonomi modelini ve bu modelin toplumsal ve ekonomik faydalarının neler olduğunu incelemektir. Bu kapsamda öncelikle dünya nüfusundaki değişim ve yaşlanma süreci analiz edilmiş, yaşlanma kavramı ile birlikte yaşlanmanın belirleyici faktörleri ele alınmıştır. Daha sonra yaşlanmayı fırsata dönüştüren gümüş ekonomi modeli ve toplumsal ve ekonomik faydaları ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Yaşlanma, gümüş ekonomi, aktif yaşlanma

[1] **Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:** Öğr. Gör. Dr., Polis Akademisi Trafik Enstitüsü, busrakoru@hotmail.com, https://orcid.org/0000-0002-7235-4030

Makale Türü / Paper Type: Derleme Makale / Conceptual Paper
Makale Geliş Tarihi / Received: 23.02.2023
Makale Kabul Tarihi / Accepted: 24.05.2023

Silver Economy Model As A Social And Economic Transformation

Abstract

Because of the prolongation of life expectancy and the decrease in fertility rates, the number of elderly people is increasing worldwide. With the increase in the share of elderly people in the total population, aging is expected to increase in the coming years. In terms of rapidly aging world countries, the need to develop a perspective that supports their economic and social participation in society by increasing the quality of life of the aging population, rather than focusing on the limitations and dependencies of age, is clear. Creating suitable conditions for the lives of the elderly by responding to the needs of an aging society both provides economic sustainability despite the burdens of demographic change and offers a more comfortable life to the elderly people. The aim of this study is to examine the silver economy model developed to turn the problems created by aging into opportunities and the social and economic benefits of this model. In this context, firstly, the change in the world population and the aging process were analyzed, and the determinant factors of aging were discussed together with the concept of aging. Then, the silver economy model that turns aging into an opportunity and its social and economic benefits are revealed.

Keywords: Aging, silver economy, active aging

Giriş

Dünya ölçeğindeki nüfus göstergeleri nüfusun gitgide yaşlandığını göstermektedir. Azalan doğum oranları ve artan yaşam beklentisi yaşlanan nüfusun en önemli nedenleri arasında gösterilmektedir (UNDESA, 2022). Yaşlanma ile birlikte çalışma çağındaki insan sayısı azalırken üretim de azalmakta ve emeklilerin göreceli sayısı artmaktadır. Bunun yanında, yaşlanma, sağlık ve bakım hizmetleri gereksinimini ve sosyal güvenlik harcamalarını artırma eğilimindedir. Daha uzun yaşam beklentisine sahip olan yaşlılara, gerekli sosyal koruma sağlanırken çalışan nüfus içinde sosyal katkı yükünün sürdürülebilmesi zorlaşmaktadır. Davos'ta 2013 yılında düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu'nda "yaşlanan nüfu-

sun yanlış yönetimi" önümüzdeki 10 yıl içinde en önemli 50 risk içinde beşinci risk olarak belirtilmektedir (WEF, 2013). Bu olumsuzluklara rağmen güçlü bir pazar potansiyeline sahip olması beklenen yaşlıların, onlara yönelik tasarlanan hizmet ve ürünlerin piyasada daha büyük bir yer oluşturacağı anlaşılmaktadır. Yaşlanan nüfusun artışıyla değişen piyasa düzeni ile başa çıkılabilmesi ve ekonomik açıdan bu durumu fırsata dönüştürebilmesi için gümüş ekonomi kavramı kullanılmaktadır.

Gümüş ekonomi, nüfusun giderek artan bir bölümünü oluşturan yaşlılar için ürün ve hizmetlerin sağlanması, işyerlerinin uyarlanması, emeklilik seçeneklerinin esnek hale gelmesi ve yaşam boyu öğrenme gibi birçok düzenlemenin yapılmasını içermektedir. Nüfusun yaşlanmasının ekonomi üzerindeki etkilerini analiz eden gümüş ekonomi, yaşlıların tüm ekonomik faaliyetlerinden oluşmaktadır. Yaşlı nüfus için yapılan uyarlamalarla yaşlı insanlara daha uzun süre istihdam edilebilme fırsatı verilerek toplumda ve ekonomide daha fazla yer alabilmeleri sağlanmaktadır (Worthington, vd., 2018).

Yaşlanan nüfusun üretken kalmasını sağlamak, yaşlanmanın getirdiği kamu harcamaları baskısını azaltırken diğer taraftan da yaşlı nüfusunu daha yüksek hayat standartlarına ulaştırmaktadır. Sosyal güvenlik sistemlerinin sürdürülebilirliği ve gelişmiş sağlık ve bakım sistemleri oluşturmak gibi yaşlı nüfusu destekleyen kamu programlarının artan yaşlı nüfusa göre uyarlanması gerekmektedir. Yaşlı insanların üretkenliğini ve bağımsızlığını devam ettirebilmesi için aktif ve sağlıklı yaşlanmanın teşvik edilmesi topluma büyük fırsatlar sağlarken, maliyetlerde de azalmaya neden olmaktadır (Worthington, vd., 2018).

Toplumun yaşlanmasının getirdiği toplumsal ve ekonomik zorlukların üstesinden gelmek için işgücü piyasalarının, sosyal hizmetlerin, sağlık ve bakım sektörlerinin, eğitim yapısının, sosyal koruma sistemlerinin ve göçmenlerin durumu ile ilgili yeni uyarlamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Aktif yaşlanmayı teşvik etmek, yaşlı dostu yeni ürünler ve hizmetler geliştirmek ve ilerleyen yaşlarda insanları işgücünde devam etmeleri için özendirmek, aktif ve sağlıklı olmayı destekleyerek yaşlanma ile ortaya çıkan sorunlarla başa çıkmayı kolaylaştırmakta ve

hem yaşlı insanlara hem de yaşlanan topluma katkıda bulunabilmektedir (WHO, 2002, s.12-13).

Artan yaşlı nüfusu ile meydana gelecek zorlukların fırsata dönüştürülmesi, yeterli sağlık hizmetleri, sürdürülebilir sosyal güvenlik sistemleri ve toplumsal katılımın sağlandığı önemli bir anlayışı gerektirmektedir. Bütün ülkelerde demografik sürecin sonunda er ya da geç nüfuslarının yaşlanması beklendiği için bu durumu fırsata dönüştürmeye yönelik etkin ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi toplumların geleceği için önemli görülmektedir. Literatürde yaşlanmanın yarattığı mevcut sosyal ve ekonomik zorlukları yanında yaşlanmanın meydana getirebileceği olası fırsatları ortaya koymaya ihtiyaç duyulmaktadır. Gümüş ekonominin potansiyelini keşfetmek ve dönüştürdüğü pazar fırsatlarını öngörmek gelecekte rekabet avantajı elde etmek için önemli görülmektedir. Yaşlanmanın ekonomik ve sosyal gelişime katkıda bulunma gücünü araştırmak amacıyla yapılan bu çalışmada, öncelikle yaşlanma kavramı ve çözümün önemli bir parçası olan aktif yaşlanma üzerinde durulmakta ve yaşlanan nüfusun temel belirleyicileri ve dünya nüfusunun görünümü incelenmektedir. Bununla birlikte, yaşlı insanlar ve yaşlanma ile ilgili destekleyici bazı organizasyonel ve kurumsal çözümleri niteleyen gümüş ekonomi konusu toplumsal ve ekonomik kazanımları yönüyle ortaya konmaktadır.

Dünya Nüfusundaki Değişim ve Yaşlanma

Dünya nüfusu, geçmişe kıyasla daha yavaş bir hızla da olsa büyümeye devam etmekte ve bu yüzyılın sonuna kadar azalan bir hızla büyümenin devam etmesi beklenmektedir. Küresel nüfus artış hızı, 1965-1970 yılları arasında yılda ortalama yüzde 2,1 seviyesiyle en yüksek değerine ulaştıktan sonra azalan bir seyir izlemekte ve ilk defa 2020 yılında yüzde 1'in altına düşerek nüfus artış hızı düşme eğilimini devam ettirmektedir (UNDESA, 2022). Artan yaşam süresi, düşük doğurganlık seviyeleri ile birleştiğinde, dünya nüfusunun yaşlanmasına neden olmaktadır. Dünya genelinde ilk defa, 2018 yılında, 65 yaş üstü kişilerin sayısı, beş yaş altı çocukların sayısını geçmiştir. 2050 yılına gelindiğinde beş yaş altı çocukların iki katından daha fazla yaşlı sayısı olacağı beklenmektedir. Ayrıca,

2050 yılında 65 yaş üstü insan sayısının, 15-24 yaş arasındaki gençlerin sayısını geçeceği tahmin edilmektedir. 2022 yılında dünya çapında insanların yaklaşık yüzde onu 65 yaş üzeriyken 2030 yılında bu oran yüzde 12'ye, 2050 yılında yüzde 16'ya ve 2100 yılında ise yaklaşık yüzde 23 oranına kadar artacağı düşünülmektedir (UNDESA, 2022, s.16-18).

Dünya nüfusunun 2022 yılının sonlarına doğru yaklaşık 8 milyar, 2030 yılında 8,5 milyar, 2050 yılında 9,7 milyar ve 2100 yılında 10,4 milyar seviyelerine gelmesi beklenmektedir. 2080'li yıllarda dünya nüfusunun yaklaşık 10,4 milyar insanla en üst noktaya ulaşacağı ve bu seviyenin 2100 yılına kadar devam edeceği beklenmektedir (Tablo.1) (UNDESA, 2022). 2022 ve 2050 yılları arasında, Sahra altı Afrika ülkelerinin dünya nüfusunun büyümesinin büyük kısmını oluşturması beklenmektedir. Önümüzdeki yaklaşık 30 yıl içinde Sahra altı Afrika nüfusunun neredeyse iki kat artarak 2 milyarı geçeceği tahmin edilmektedir. 2030'ların sonlarına doğru Avrupa ve Kuzey Amerika nüfuslarında düşüş yaşanmaya başlayacağı öngörülmektedir. Benzer şekilde 2030'lu yıllardan itibaren Doğu ve Güneydoğu Asya'nın nüfusunun azalması öngörülmekte ve dünyanın en kalabalık nüfusa sahip bölgesinin Orta ve Güney Asya olarak değişmesi beklenmektedir.

Tablo 1: Dünya ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi bölgelerine göre dünya nüfus beklentileri (milyon)

	2022	**2030**	**2050**
Dünya	**7.942**	**8.512**	**9.687**
Sahra altı Afrika	1.152	1.401	2.094
Kuzey Afrika ve Batı Asya	549	617	771
Orta ve Güney Asya	2.075	2.248	2.575
Doğu ve Güney Doğu Asya	2.342	2.372	2.317
Latin Amerika ve Karayipler	658	695	749
Avusturalya ve Yeni Zelanda	31	34	38
Okyanusya	14	15	20
Avrupa ve Kuzey Amerika	1.120	1.129	1.125

Kaynak: UNDESA (2022), World Population Prospects, s.5

2022 ile 2050 yılları arasında 65 yaş ve üstü kişilerin oranının dünya çapında artacağı öngörülmektedir. 2022 yılında küresel ölçekte yaşlı nüfusu toplam nüfusun yüzde 9.7'sini oluştururken 2030'da yüzde 11.7'si 2050'da ise 16.4'ü oluşturarak 28 yıllık bir sürede yüzde 6.7'lik önemli bir artış beklenmektedir (Tablo.2). Avrupa ve Kuzey Amerika 2022 yılında yaklaşık yüzde 19'la en büyük yaşlı nüfusa sahip olmasının yanında 2050'ye kadar bu durumu sürdüreceği beklenmektedir. Avustralya ve Yeni Zelanda da 2022 yılında yüzde 16.6 ile yaşlı nüfus oranı oldukça yüksek seyreden diğer bir bölge olarak görülmektedir. Doğu ve Güney Doğu Asya'nın 2030 ile 2050 yılları arasında yaklaşık yüzde dokuzluk bir oranla en hızlı yaşlanan bölge olması beklenmektedir. Sahra altı Afrika ülkelerinin 2022-2050 arası yıllarda yüzde 1.7 oranında bir hızla yaşlanması beklenirken Kuzey Afrika ve Batı Asya'nın yüzde 7, Orta ve Güney Asya'nın yüzde 7, Doğu ve Güney Doğu Asya'nın yüzde 13, Latin Amerika ve Karayipler'in yüzde 9.7, Avusturalya ve Yeni Zelanda'nın yüzde 7.1, Okyanusya'nın yüzde 4.3, Avrupa ve Kuzey Amerika'nın yüzde 8.2'lik bir oranda yaşlanması öngörülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde yaşlanma hızı gelişmiş ülkelere nazaran daha hızlı ilerlemektedir (UNFPA, 2012, s.12).

Tablo 2: Dünya ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi bölgelerine göre 65 yaş üzeri nüfus beklentileri (%)

	2022	2030	2050
Dünya	**9.7**	**11.7**	**16.4**
Sahra altı Afrika	3.0	3.3	4.7
Kuzey Afrika ve Batı Asya	5.5	7.0	12.5
Orta ve Güney Asya	6.4	8.1	13.4
Doğu ve Güney Doğu Asya	12.7	16.3	25.7
Latin Amerika ve Karayipler	9.1	11.5	18.8
Avusturalya ve Yeni Zelanda	16.6	19.4	23.7
Okyanusya	3.9	5.1	8.2
Avrupa ve Kuzey Amerika	18.7	22.0	26.9

Kaynak: UNDESA (2022), World Population Prospects, s.8

Dünyanın ortanca yaşı, 1950 yılında 24, 2019'da 31 olurken 2100 yılında 42'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. 80 yaş ve üzeri insan sayısının 2020 yılında 146 milyon iken 2100 yılında 881 milyona erişmesi beklenmektedir (Cilluffo ve Ruiz, 2019). Dünyada, yaşanan demografik değişim sonucunda, nüfusun hızla yaşlanması beraberinde bir takım sorunlar getirmektedir. Dünya nüfusundaki yaşlanma eğilimi hakkındaki öngörüler doğrultusunda gelecekte yaşanabilecek olası zorluklar için tedbirlerin alınması ve bunları fırsata çevirebilecek çözümlerin bulunması daha önemli hale gelmiştir.

Yaşlanma

Toplam nüfustaki genç insanların sayısının yaşlı insanların sayısına nispeten azalması, nüfusun yaşlanması olarak değerlendirilmektedir. Önleyici, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin gelişmesi bebek ölümlerini ve doğurganlık hızını düşürürken ortalama yaşam süresinin uzamasına neden olmaktadır. Tüm dünyada, nüfusun yaş yapısı değişerek, nüfusların yaşlanması gerçekleşmektedir (Kumtepe, 2018).

Bütün dünya ülkelerinin nüfus büyüklüğündeki değişiklikler, demografik geçiş olarak adlandırılan benzer bir süreçle ilerlemektedir. Demografik geçiş başlamadan önce, yüksek ölüm oranları ile yüksek doğurganlık seviyeleri dengelendiğinden nüfusun büyüklüğü, nispeten sabit kalmaktadır. Doğurganlık düzeyi yüksek seviyesini korurken, ölüm oranlarında düşüşlerin yaşanmasıyla birlikte demografik geçiş süreci başlamaktadır. Bu evrede, doğum oranlarının ölüm oranları üzerindeki fazlalığı sayesinde hızlı bir nüfus artışı yaşanmaktadır. Nüfus artış hızının yüksek olması, çalışma çağındaki nüfusun yüksek seviyelere ulaşmasını sağlamakta ve bu durum ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma için bir fırsat olarak görülmektedir. Bu dönemde doğum oranları az olduğu için çocuk bağımlılık oranı düşük ve yaşlı sayısı henüz artmadığı için yaşlılık bağımlılık oranı da az olmaktadır. Demografik fırsat olarak görülen bu evrede, genel bağımlılık oranlarının düşük olması yatırımları artırmak için daha fazla kaynak sağlayarak kalkınmayı olumlu yönde etkilemektedir. Demografik koşulların ekonomik ve sosyal büyümeye elverişli ol-

duğu bu dönemde kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için sağlık, eğitim, istihdam, sosyal güvenlik gibi birçok alana yapılan yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır (UNDESA, 2021).

İlerleyen süreçte, ölümlerin giderek azalmasının yanında doğurganlık düzeylerinin de azalmaya başlaması, yaşam süresinin uzamasına neden olmaktadır. Bu durumda, yaşlı sayısının çoğalmasıyla yaşlı bağımlılık oranları artmakta ve demografik fırsat dönemi giderek kapanmaktadır. Demografik değişim süreci, çoğunlukla nüfus artışının ilk önce hızlandığı ve daha sonra yavaşladığı evreleri içermektedir. Doğum ve ölüm oranlarının düşük seviyelerde dengeye geldiği evrenin ardından nüfus artışı yavaşlamaktadır. Demografik geçiş süreci tamamlandığında, nüfus artış hızının sıfıra yakın olması beklenmektedir (UNDESA, 2019). Günümüzde, nüfus artış hızı azalma eğilimi göstermekte ve dünyamız giderek demografik olarak yaşlanmaktadır. Dünya genelinde, ölüm ve doğurganlık seviyelerinin yüksek olduğu demografik geçiş sürecinin başında olan ülke bulunmamaktadır. Dünyanın yaklaşık %20'si sürecin erken aşamalarında yer alırken yaklaşık üçte biri demografik geçişin ara aşamasında ve yarısına yakını geçişin son aşamasında veya geçiş sonrası bir aşamadadır (UNDESA, 2021).

Nüfusun yaşlanması, yukarıdaki etkilerinin dışında, önemli sosyal dönüşümlerden birisi olarak da kabul edilmektedir. Yaşlanma, insanların bağımsız ekonomik faaliyetler ve sosyal katılımı arasındaki ilişkiyi kayda değer bir ölçüde etkileyerek yoksulluk, yoksunluk, bağımlılık gibi gerilemelerin yaşanma olasılığını artırmaktadır. Yaşlıların emekli olarak iş hayatından ayrılması sonucunda ekonomik kazancının düşmesinin yanında iş arkadaşlıkları azaldığı için sosyal çevresinde de bir daralma gerçekleşmektedir (Kalaycıoğlu, 2012, s.51). Yaşlılık döneminde, fizyolojik ve bilişsel işlevlerde, özgüven ve iletişimde gerileme yaşanma ihtimali artarken, izolasyon, yalnızlaşma, eş kayıpları, bağımlılık, ayrımcılık gibi sosyal değişimlerle daha fazla yüz yüze gelinmektedir. Ayrıca, emeklilik ve ailedeki statüde farklılaşma gibi rol değişimlerinden kaynaklanan sorunlar yaşanabilirken teknolojiye ayak uydurma konusunda da zorluk çekilmektedir (ASHB, 2019).

Yaşlanan Nüfusun Temel Belirleyicileri

Küresel ölçekte yaşlıların sayısının artarak toplam nüfus içindeki payının kayda değer bir biçimde yükselmesi dünyanın gitgide yaşlanmasına sebep olmaktadır. Nüfusun yaşlanması, temel olarak, doğumda beklenen yaşam süresinin artması ve doğurganlık oranlarının azalması sonucunda gerçekleşmektedir. Bununla birlikte, kötü yaşam şartları, iç çatışmalar ve savaşlardan kaynaklanan uluslararası göç, dünyanın belirli bölgelerinde nüfusu belirleyen unsurlar arasında yer almaktadır.

Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Artması

Ülkelerin sosyo-ekonomik açıdan gelişmesi, halk sağlığını olumlu yönde etkilemekte ve neticesinde insanların genç yaşlarda ölümlerini azaltarak hayat süresini uzatmaktadır. Son zamanlarda, dünya genelinde, yaşam beklentisindeki artışların nedeni, yaşlı insanların daha uzun yaşaması kadar genç yaşlarda azalan ölüm oranından kaynaklanmaktadır (WHO, 2015, s.43-49).

Dünya genelinde, yaşam beklentisi 1990 yılında 64 yıl iken 2021 yılında 71 yıl olmuştur ve 2050 yılında 77.2 yıl olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir (Tablo.3). Bütün bölgelerde yaşam beklentisinde artış yaşanırken en önemli ilerleme en az gelişmiş ülkelerin yoğunluklu olduğu Sahra altı Afrika ülkelerinde ortalama yaşam süresine 1990 yılından 2021 yılına kadar yaklaşık 10 yıl eklenmesiyle gerçekleşmiştir. 1990 yılından 2021 yılına gelindiğinde sırasıyla yaşam beklentisi Sahra altı ülkelerde 49.2'den 59.7'ye, Kuzey Afrika ve Batı Asya'da 64.3'den 72.1'e, Orta ve Güney Asya'da 58.9'dan 67.7'ye, Doğu ve Güney Doğu Asya'da 68.1'den 76.5'e Latin Amerika ve Karayipler'de 68.1'den 76.5'e, Avusturalya ve Yeni Zelenda'da 76.8'den 84.2'ye, Okyanusya'da 62.5'den 67.1'e, Avrupa ve Kuzey Amerika 73.6'dan 77.2'ye yükselmiştir. Tüm bölgelerde ve dolayısıyla dünya genelinde istisnasız doğumda beklenen yaşam süresi artmakta ve daha da artması beklenmektedir. 2050 yılında doğumda yaşam beklentisi Sahra altı ülkelerde 66.7'ye, Kuzey Afrika ve Batı Asya'da 78.3'e, Orta ve Güney Asya'da 77.1'e, Doğu ve Güney Doğu Asya'da 81.7'ye Latin Amerika ve Karayipler'de 80.6'ya, Avustu-

ralya ve Yeni Zelenda'da 87'ye, Okyanusya'da 71.6'ya, Avrupa ve Kuzey Amerika 83.8'e yükselmiştir.

Tablo 3: Dünya ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi bölgelerine göre Doğumda Yaşam Beklentisi (yıl)

	1990	2021	2050
Dünya	64.0	71.0	77.2
Sahra altı Afrika	49.2	59.7	66.7
Kuzey Afrika ve Batı Asya	64.3	72.1	78.3
Orta ve Güney Asya	58.9	67.7	77.1
Doğu ve Güney Doğu Asya	68.1	76.5	81.7
Latin Amerika ve Karayipler	67.7	72.2	80.6
Avusturalya ve Yeni Zelanda	76.8	84.2	87.0
Okyanusya	62.5	67.1	71.6
Avrupa ve Kuzey Amerika	73.6	77.2	83.8

Kaynak: UNDESA (2019), World Population Prospects, s.19

Doğumda beklenen yaşam süresinin ülkeler arasındaki farkı kapatma konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiş olsa da en az gelişmiş ülkelerin beklenen yaşam süresi küresel ortalamanın 7,4 yıl gerisinde kalmaktadır (UNDESA, 2019, s.30). Dünya genelinde doğumda beklenen yaşam süresinin bölgeler arasındaki farkının önemli bir sebebi, yaşam koşullarının yetersizliğinden kaynaklanan beş yaş altı ölümlerin gerçekleşme sıklığıdır (UNDESA, 2022, s.19).

Doğurganlığın Azalması

Doğum kontrolüne erişimin kolaylaşması, cinsiyet normlarının değişmesi gibi bir takım faktörler, doğurganlık oranlarını düşürerek nüfusun yaşlanmasına neden olmaktadır (WHO, 2015, s.43-49). Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre etkili doğum kontrol yöntemlerine ulaşım, kadınların eğitim seviyeleri, şehirleşme düzeyi, kadınların işgücüne dâhil olma durumu değişerek doğurganlık oranını etkilemekte ve kalkınmaya bağlı doğurganlık düşüşü görülmektedir (UNDESA, 2019, s.9).

Ebeveynlerin yaşam standartları ile ilgili yüksek beklentileri ile kadınlar için çocuk doğurma ve yetiştirme fırsat maliyetlerinin artması, doğurganlığı azaltan bir diğer önemli faktör olarak değerlendirilmektedir (UNDESA, 2021). Doğurganlığın azalması, çocuk ölüm sayısının gerisinde olduğu için öncelikle, genç yaştaki nüfusun artışına sebep olmaktadır (WHO, 2015, s.43-49). Genç nüfusun yaşlarının ilerlemesi ile yetişkin ölüm oranının düşmesi ve düşük doğurganlık oranlarının devam etmesi sonucu nüfusun yaşlanması gerçekleşmektedir.

Dünya geneline bakıldığında 1990 yılında 3.3 doğurganlık sayısı varken 2021 yılında 2.3'e düşmüş ve 2050 yılında 2.1 sayısına düşeceği tahmin edilmektedir (Tablo.4). Küresel trende benzer bir şekilde son yıllarda, hemen hemen bütün bölgelerde doğurganlık düşüşü yaşanmaktadır. Doğurganlık düzeyinin en yüksek olduğu Sahra altı Afrika bölgesinde bile toplam doğurganlık durumu 1990 yılında kadın başına 6,3 doğum sayısından 2021 yılında 4,6 doğuma düşmüş ve 2050 yılında 3.0'a düşeceği tahmin edilmektedir. Kuzey Afrika ve Batı Asya'da 1990 yılında doğurganlık sayısı 4.4 olurken 2021 yılında 2.8'e gerilemiştir ve 2050 yılında 2.2'ye düşeceği öngörülmektedir. Orta ve Güney Asya'da ise doğum sayısı 4.3 iken 2021 yılında 2.3'e düşmüş ve 2050 yılında 1.9'a düşeceği düşünülmektedir. Doğu ve Güneydoğu Asya'da doğum sayısı 2.6 olurken 2021'de 1.5'e gerilemiştir ve 2050 yılında 1.6 olarak devam edeceği tahmin edilmektedir. Latin Amerika ve Karayipler'de 1990 yılında doğum sayısı 3.3 iken 2021 yılında 1.9'a düşmüştür ve 2050 yılında 1.7 olarak öngörülmektedir. 1990 yılından günümüze doğurganlık seviyeleri kadın başına iki doğumun altında gerçekleşen Avusturalya ve Yeni Zelanda'da doğum sayısı 1990 yılında 1.9 iken 2021 yılında 1.6'e gerilemiş ve 2050 yılında 1.7 olarak gerçekleşeceği düşünülmektedir. Okyanusya'da ise doğurganlık sayısı 1990'da 4.7 olarak gerçekleşmiş ve 2021 yılında 3.1'e düşmüştür. Avrupa ve Kuzey Amerika'da ise 1990 yılında 1.8 iken 2021 yılında 1.5 olarak gerçekleşmiş ve 2050 yılında kadar düşük oranda artarak 1.6 olması beklenmektedir (UNDESA, 2019:15). Dünya çapında doğurganlık hızının, 2070 yılına kadar kadın başına 2,1 doğum olan ikame doğurganlık oranının altına düşeceği ve 2100 yılına kadar kadın başına 1,9 doğum olacağı öngörülmektedir (Cilluffo ve Ruiz, 2019).

Tablo 4: Dünya ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi bölgelerine göre doğurganlık oranları (%)

	1990	2021	2050
Dünya	**3.3**	**2.3**	**2.1**
Sahra altı Afrika	6.3	4.6	3.0
Kuzey Afrika ve Batı Asya	4.4	2.8	2.2
Orta ve Güney Asya	4.3	2.3	1.9
Doğu ve Güney Doğu Asya	2.6	1.5	1.6
Latin Amerika ve Karayipler	3.3	1.9	1.7
Avusturalya ve Yeni Zelanda	1.9	1.6	1.7
Okyanusya	4.7	3.1	2.4
Avrupa ve Kuzey Amerika	1.8	1.5	1.6

Kaynak: UNDESA (2022), World Population Prospects, s.15

Uluslararası göç, dünyanın bazı bölgelerinde, nüfus eğilimleri üzerinde önemli etkilere sebep olarak nüfus değişiminin bir bileşeni haline gelmiştir. Daha iyi yaşam şartlarına erişmek isteyerek yüksek gelirli ülkelere göç edenlerin sayısı 80.5 milyon kişiyi aşmış bulunmakta ve bu ülkelerin nüfus artışının en önemli kaynağı göç olarak görülmektedir (UNDESA, 2022, s.20). COVID-19 pandemisinin etkilerinin güçlü olduğu 2019-2021 yılları içerisinde koronavirüs hastalığının nüfusun temel belirleyicilerinden doğurganlık, yaşam beklentisi ve göç üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Pandemi döneminde, doğumda beklenen yaşam süresi, yükselme eğiliminin tersine bir yönle 2019 yılında 72.8'den 2021 yılında 71.0'e düşerek 1.8 yıl azalma eğilimi göstermiştir (UNDESA, 2022). COVID-19 pandemi sürecinde, insan hareketliliğinin önemli bir şekilde engellemesinden dolayı göç eğilimleri üzerinde kısıtlayıcı etkisi görüldüğü düşünülmektedir (UNDESA, 2022).

Aktif Yaşlanma

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1990'lı yılların sonlarında, nüfusun yaşlanmasından kaynaklanan ekonomik ve sosyal sorunlarla başa çıkılabilmek amacıyla aktif yaşlanma kavramını literatüre kazandırmıştır. Bu

kavram, yaşlanan bireylerin zihinsel, fiziksel ve sosyal potansiyellerini sürdürmeleri ve ihtiyaç duydukları durumlarda onlara gerekli güvenlik, koruma ve bakım desteklerinin sunulması olarak ifade edilmektedir (WHO, 2002, s.12-13).

Aktiflik, kişilerin sadece fiziksel gücü veya istihdam edilebilirlik durumunu değil aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik hayata katılımını nitelemektedir. Sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sağlanarak kişilerin özerk ve bağımsız hareket edebilirliği aktif yaşlanmadan beklenilen nihai faydayı göstermektedir (WHO, 2002, s.12-13). Aktif yaşlanma anlayışı, yaşlıların ekonomik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerinin sürdürülebilir ve uygun politikalarla karşılanmasını içermektedir (Demirbilek ve Özgür, 2017, s.25). Aynı zamanda, yaşlıların toplumsal ve ekonomik katılımı ile bağımlılık oranının düşürülmesi sağlanarak ekonomik yükün sürdürülebilirliğinin gerçekleşmesi hedeflenmektedir (Çuhadar ve Lordoğlu, 2016, s.77).

Dünya Sağlık Örgütü, aktif yaşlanmanın üç bileşenden oluşan politika çerçevesi ortaya koymaktadır (bkz. Şekil 1). Aktif yaşlanmanın politika çerçevesini oluşturan yaşam güvenliği, sağlığın korunması ve sosyal katılımı içeren bileşenler; 1) insanlar yaşlandıkça sosyal, finansal ve fiziksel çevreden oluşan güvenliğin, 2) devlet ve kişilerin katkılarıyla oluşan destekleyici ve önleyici sağlık ve sosyal bakım hizmetler dahil olmak üzere sağlığın sürdürülmesi, 3) her taraflı katılımı teşvik ederek kolaylaştırıcı bir ortam sağlayan sosyal katılımdan oluşmaktadır. Aktif yaşlanma politikası çerçevesini oluşturan birbirinden ayrılmaz üç bileşen, hükümetin destekleyici tutumlarının yanında yaşlı kişilerin aktif katılımını içermektedir (Chan vd. 2013, s.31).

Aktif yaşlanma anlayışı ile her yaşta fırsat eşitliği hakkına vurgu yapılarak ihtiyaç temelli bir yaklaşımdan hak temelli bir anlayışa evrilen bir bakış açısı geliştirilmekte, siyasi ve toplumsal yaşamın tüm yönlerine katılım ile bu anlayış görünür kılınmaktadır (WHO, 2002, s.12-13). Bu durum, yaşlı insanların yalnızca desteklenmesi gereken kişiler değil aynı zamanda ülkenin gelişim sürecinde haklarına saygı duyulan aktif katılımcılar olarak değerlendirilmesi için gerekli politika ve uygulamaları içeren kapsamlı bir anlayışı sağlamaktadır (UNFPA, 2012, s.12).

Dünya Sağlık Örgütü, "Herkesin uzun ve sağlıklı bir yaşam sürebileceği bir dünyaya doğru" sloganıyla 2016'dan 2020 yılına kadar geçerli olan Yaşlanma ve Sağlık Küresel Stratejisi ve Eylem Planını açıklamıştır. Devamında, Dünya Sağlık Örgütü, 2021 ile 2030 yılları arasını Sağlıklı Yaşlanma On Yılı olarak ilan ederek yaşlıların yaşamlarını iyileştirmek için stratejilerini açıklamıştır. Sağlıklı Yaşlanma On Yılına göre yaşlanmaya dair konularda ülkelerin her kesiminin harekete geçmesi öncelikli olarak istenmektedir. Çevre, yaşlı dostu hale dönüştürülerek sağlıklı yaşamın sağlanması ve engellerin kaldırılması amaçlanmaktadır. Sağlık sisteminin yaşlıların gereksinimlerine uygun hale getirilerek artan yaşlı sayısına hitap edilmesine vurgu yapılmaktadır. Bu stratejide, uzun süreli bakım için gelişmiş sistemler oluşturularak en iyi bakımın sağlanması ve yaşlılara sürdürebilecekleri onurlu bir hayat sunulması talep edilmektedir. Bununla birlikte, yaşlılar için önleyici, koruyucu ve tedavi edici bakımlar yapılarak sağlıklı olmaları ve kalmaları desteklenmektedir. Stratejiye göre yaşlıların hayat koşullarını iyileştirmek, sağlıkta eşitsizlikleri azaltmak, yaş ayrımcılığına karşı bir farkındalık oluşturmak, çevreyi yaşlı dostu haline getirmek, sağlık ve bakım hizmetleri sunmak ve uzun süreli bakımı erişilebilir kılmak hedeflenmektedir (WHO, 2020).

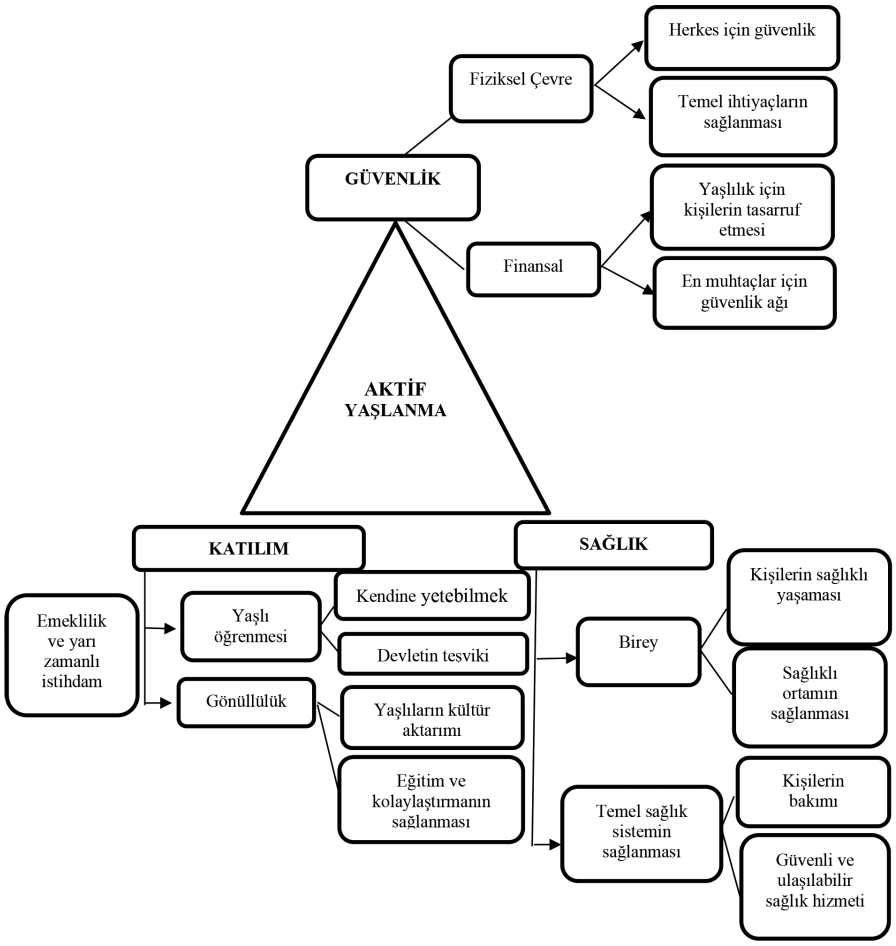
Aktif yaşlanma bağlamında, sağlık ve sosyal hizmetleri teknolojik ve dijital çözümlerle bütünleştirilerek bakımın kalitesini ve ekonomik sürdürülebilirliğini iyileştirmek hedeflenmektedir. İnsanların biyolojik, fizyolojik ve psikolojik özellikleri aktif yaşlanmanın kişisel belirleyicilerindendir. Bu nedenle aktif ve sağlıklı yaşlanmayı desteklemeye yardımcı olan kişiselleştirilmiş sağlık ve bakım hizmetleri yaşlıların hayat kalitesini geliştirmeye imkân sunmaktadır. Doğru beslenme, fiziksel aktivite gibi yaşam tarzındaki olumlu değişiklikler, sağlıklı ve aktif kalmayı teşvik etmektedir. Yaşlıların olası hareket kısıtlılığının etkisini azaltmak için sahip olduğu ulaşım ve barınmayı içeren fiziksel çevrenin koşullarını iyileştirmesi aktif yaşlanmanın belirleyicileri arasında yer almaktadır. Emeklilik, yakınların kaybı ve hareketliliğin kısıtlanması gibi yaşlılıkta karşılaşılması muhtemel durumlar yaşlı insanların sosyal katılımını düşürmektedir. Yaşam boyu öğrenme ile

yaşlıların istihdam edilebilirliğini artırmak, hem toplumsal katılımı olumlu açıdan etkilerken hem de ekonomik yönden yaşlı kişileri desteklemektedir. Öte yandan yaşlı nüfusun iş gücü piyasasında bulunması onların hareketliliğini korurken sağlıklı ve aktif bir hayat tarzı sunmaktadır (WHO, 2020).

Gümüş Ekonomi Modelinin Toplumsal ve Ekonomik Kazanımları

Gümüş ekonomi, demografik değişim sonucu yaşlı insanların ihtiyaçlarının artmasıyla değişen pazar yapısının yarattığı fırsatları ifade eden bir ekonomik bileşendir. Bununla birlikte, aktif yaşlanmayı teşvik etme, yaşlı işçilerin istihdamını artırma gibi unsurları içermektedir. Yaşlıların daha kaliteli yaşaması için yeni ve yenilikçi ürün ve hizmetler ya da iyileştirilmiş destek ve fırsatlar gibi yaşlılar için faydaları da bulunmaktadır (Eatock, 2015, s.2). Avrupa Parlamentosu 2008 yılında, yaşlıların sayısının artmasıyla sağlık ve bakım hizmetleri tüketiminin genişleyen bir sektör haline gelmesinin yeni fırsatlara yol açılacağını ifade eden bir gümüş ekonomi anlayışı ortaya koymuştur. Aynı zamanda, toplumsal katılım ve önleyici ve bütüncül yaş yönetimi teknikleri ile yaşlıların fiziksel sağlığını ve yaşam koşullarının kalitesini artırmakla ilişkilendirmiştir. Esnek çalışma uygulamaları, çalışma ortamının uyarlanması ve yaşam boyu öğrenme gibi uygulamalarla yaşlı istihdamının korunması amaçlanmıştır (Eatock, 2015, s.3)

Geçmiş zamanlara göre nüfusun yaşlanma hızı daha süratli bir şekilde ilerlemektedir (WHO, 2015, s.43). Çalışma çağındaki nüfusun 65 ve üstü yaşta olanlara göre durumunu gösteren yaşlı bağımlılık oranının, 2050 yılına kadar iki katından biraz fazla artacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, 80 ve üzeri yaşta olanları ifade eden ileri yaşlıların, daha az yaşlı olarak nitelendirilen 65 ve üzeri nüfus içindeki oranı da hızla artan bir eğilim göstermektedir. Bu eğilim, 80'in üzerindeki yaşlarda daha muhtemel olan fiziksel bozulma ve fonksiyonel yetersizlikle birlikte uzun süreli kurum bakım ihtiyacını artıracağı için önemli görülmektedir (Casey, 2003).

Şekil 1: Aktif Yaşlanmanın Bileşenleri

Yaşlanan nüfusun niteliği, yaşlanma konusunu değerlendirmede önemli bir odak konusu olarak görülmektedir. İnsanların yaşam süresinin uzaması ile sağlıklı bir hayata sahip olmaları noktasındaki uyum, topluma birçok yönden katkı sunabilme imkânı doğurmaktadır. Aksi takdirde, uzayan yaşam süresi insanların kapasiteleriyle aynı oranda gelişmezse yaşlı insanların topluma katkısı sınırlanacak ve önemli bir sağlık ve sosyal bakım ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Yaşlı nüfusun artmasının, çalışma çağındaki nüfusun azalarak sosyal güvenlik kurumunun aktif-pasif dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda, sağlık, bakım ve

emeklilik gibi yaşlılıktan kaynaklanan kamu harcamalarının artması bir takım ekonomik zorluğa sebep olmaktadır (Korkmaz ve Korkut, 2018, s.267). İnsanların topluma katkı sağlama sürecinin mümkün olduğunca uzun tutulması, sosyal koruma sistemlerinin mali sürdürülebilirliğine avantaj sağlamaktadır (WHO, 2015, s.43-49).

İnsanlar yaşlandıkça çalışma kapasitelerinin azalması daha fazla sağlık ve bakım hizmetine ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte, yaşlı nüfusu arttıkça emeklilik sistemi için daha büyük mali kaynak gerekmektedir. Yaşlıların kapasiteleri azalırken gereksinimleri arttığı için yaşlanan nüfus açısından gelir güvencesi önemli hale gelirken yarattığı parasal ihtiyaç, ülke yönetimi açısından mali baskıyı artırmaktadır. Bunun yanında, ülkelerin gelişmişlik seviyeleri, yaşlı insanlara sağlanan sosyal korumanın kapsamını ve yaşlı aylıklarının miktarını etkilemektedir. Emeklilik sistemlerinin sürdürülebilirliği, gelişmiş ülkelerde bile bir zorluk olarak görülmekteyken kayıt dışı işgücünün yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilirlik çok daha büyük miktarlarda mali güçlük yaratmaktadır. Bunun sonucunda, dünya çapında ülkelerin yalnızca üçte birinin kapsamlı sosyal koruma programlarına sahip olduğu görülmektedir (UNFPA, 2012, s.12).

Yaşlılara sağlanan gelir güvencesi yaşlı insanların ekonomik bağımsızlığını arttırırken yaşlılık döneminde yoksulluğu önlemektedir. Yaşlı insanlar için geliştirilen sosyal koruma bütün yaşlıların gelir güvencesine ve sosyal hizmetlere erişimini kapsadıkça yaşlılıkta yaşanan yoksunluk ve yoksulluğu önlemiş olmaktadır. Bu nedenle, ülkelerin emeklilik sistemlerinin geliştirilerek sürdürülebilirliğin sağlanması yaşlıların gelir güvenliği açısından önemli bir husus olarak görülmektedir (UNFPA, 2012, s.12).

Yaşlıların nüfus içindeki paylarının artması ve yaşam beklentisinin uzaması toplumda ve ekonomide yaşlıların rolünün önemini arttırmaktadır. Emeklilik seçeneklerinin esnekleştirilmesi, işyerlerinin yaşlı dostu olarak uyarlanması, yaşam boyu öğrenme ve yaş ayrımcılığıyla mücadele gibi reformlarla yaşlı insanlar işgücü piyasasında daha fazla yer alma fırsatı yakalamaktadır. Gümüş ekonomi, küresel çapta yaşanan demografik

değişikliklere dönük olarak yaşlı insanların ihtiyaçlarıyla şekillenecek yeni pazarın fırsatlarına odaklanan bir anlayışı temsil etmektedir. Ayrıca, yaşlılar için artan ve çeşitlenen talebi dikkate alarak yaşlanan toplumun gereksinimlerine uygun koşullarla cevap vermeye odaklanmaktadır.

Ekonomik aktörlerin, yenilik stratejilerinde yaşlanma olgusunu göz önünde bulundurarak demografik değişim ile oluşan yeni pazarların ihtiyaçlarına uygun mal ve hizmetler yaratılması, fırsatlardan yararlanarak ekonomik büyümeyi teşvik etmekte ve demografik değişimin yarattığı zorluklarla mücadele etmektir. Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun yaşam kalitesini, topluma ve ekonomik faaliyetlere katılımını iyileştirebilmek için yaşam boyu öğrenme veya önleyici sağlık hizmetleri gibi yenilikçi politikalar üretmeyi kapsamaktadır. Ayrıca, yaşlı insanların hayat kalitesini geliştirmek ve toplumsal katılımını sürdürmek için yeni teknolojilerin benimsenmesi yaşlanmanın yarattığı maliyetleri düşürerek ekonomiyi güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Eatock, 2015).

Sonuç

Kaçınılmaz olarak değerlendirilen nüfusun yaşlanmasının gelecekte oluşturacağı toplumsal yapıyı öngörmek ve doğuracağı muhtemel etkiler doğrultusunda bir hareket tarzı belirlemek gerekmektedir. Yaşlanan nüfus ile değişen demografik yapıya karşı ülkelerin yaşayabileceği olası güçlükler için önlemler alınarak bunları fırsata dönüştürebilecek sürdürülebilir sistemler kurgulanmasının önemli olduğu görülmektedir. Artan yaşam beklentisi ve doğurganlık oranlarındaki düşüşler, yaşlı nüfusun oranını ve yaşa bağlı harcamaların devlet bütçesi içindeki payını önemli şekilde artırdığı ve ilerleyen süreçte daha da artıracağı beklenmektedir. Bağımlı nüfusun artmasının yaratacağı sosyal koruma talebindeki artış ve ekonomik zorluklar ele alınarak sürdürülebilir politikalar geliştirilmelidir. Dünyanın büyüyen yaşlı nüfusuna karşı ülkelerin, değişmekte olan demografik sürece uygun bir şekilde sağlık sistemleri, sosyal hizmetler ve istihdam politikalarını yeniden şekillendirmelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Gümüş ekonomi kavramı, yaşlanan nüfus olgusunu fayda zarar analizi çerçevesinde maliyeci bir görüşten çok öteye insani bir bakış açısı-

na taşıyan önemli bir yapıcı anlayışa sahiptir. Yaşlanmaya bütüncül bir bakış açısı sunan gümüş ekonomi kavramı, gelecekteki karşılaşılacak zorluklar kadar fırsatların da varlığına işaret etmektedir. Bu anlayış, yaşlanma olgusunu, yaşlılara yönelik ürün ve hizmeti içeren pazara ya da sağlık, güvenlik sistemleri ve sosyal yardım gibi kamu harcamalarının artıran bir unsura indirgenmesinden çok ötesine taşıyarak yaşlıların toplumsal potansiyellerini ön plana çıkarmaktadır.

Gümüş ekonominin yükselişinin ülkenin ekonomik kalkınmasına fırsat verebilmesi için değişen piyasa düzenine uyum sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu düzenlemelerin başında yaşlanmanın hızlandırdığı sektörlere vergi teşviki ve Ar-Ge yatırımlarının bu sektörlere aktarılması gelmektedir. Yeni ve yenilikçi teknolojik çözümler yüksek maliyetli bulunsa da uzun vade de ekonomik kalkınmaya katkısı yüksek olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda, gümüş ekonominin yerel potansiyelini keşfeden ve dönüştürdüğü pazar fırsatlarını öngörerek ekonomik bir alt yapı oluşturan ülkeler gelecekte ekonomik kalkınmalarına katkı sağlamış olacaktır.

Yaşlıların bağımsızlığını ve özerkliğini genişleten sosyal güvenlik sistemleri ile yaşlılıktan kaynaklanan yoksulluk ve yoksunluklara karşı sosyal koruma sağlanmaktadır. Aktif ve sağlıklı yaşlanmanın gerçekleştirilebilmesi için yaşlılığa bağlı görülen hastalıkların önlenmesi ve tedavi hizmetlerinin geliştirilerek yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve engelliliğin önlenmesi mümkün olabilmektedir. Doğru beslenme ve fiziksel aktivite gibi sağlıklı yaşam alışkanlıkları teşvik edilerek aktif ve hareketli bir hayat sağlanabilmektedir. Yerel veya ulusal düzeyde sağlanabilecek evde bakım hizmetleri ile yaşlı kişilerin ihtiyaç duydukları bakımı yerinde almaları sağlanarak yaşlıların hayatı kolaylaştırılabilmektedir. Kamu, özel sektör, sivil toplum ve ailelerin dayanışması ile aktif ve sağlıklı yaşlanmayı destekleyen önleyici sağlık hizmetleri güçlendirilmelidir.

Sağlık ve sosyal bakım sistemleri üzerindeki yükü azaltması için genişleyen yaşlı nüfusun sağlıklı ve aktif kalmasını teşvik etmek ve emeklilik maliyetlerini düşürmesi için istihdamda daha uzun süre kalmasını

sağlayacak politikalar üretmek gerekmektedir. Sürdürülebilir istihdamın desteklenmesi için yaşlı işgücüne piyasa için gerekli becerilerin kazandırılması için programların uygulanması önemli görülmektedir. Esnek istihdam ve yaşam boyu öğrenme ile eğitim fırsatları teşvik edilerek yaşlı insanların işgücü piyasasına entegrasyonu kolaylaştırılmaktadır.

Yaşlı işgücünün, istihdam süresini uzatmak ve verimli hale getirmek için teknolojik gelişmelerden faydalanarak özel hizmetler ve uygulamalar geliştirilebilmektedir. Yaşlıların gönüllülük, sivil topluma katılım gibi birçok yönle toplumsal hayata katılımlarının sağlanması, yaşam boyu öğrenme fırsatıyla yetenek geliştirilerek bağımsız yaşamlarının desteklenmesi mümkün olmaktadır. Yaşlanmanın getirdikleri ve yaşlıların ihtiyaçları göz önünde bulunduran bir anlayışla ulusal kalkınma programlarında düzenleme yapılması gerekmektedir. Toplumları yaşlanan bir dünyada, yaşlanmaya karşı hak temelli bir anlayış geliştirerek yaşlıları siyasi, ekonomik ve sosyal reformlarla desteklemek yalnızca yaşlı insanları değil tüm toplumun geleceğini belirleyen önemli bir bakış açısını oluşturmaktadır.

Yaşam beklentisinin uzaması sonucu, yaşlı nüfusun toplam nüfustaki payının artmasından dolayı yaşlıların toplumdaki ekonomik ve sosyal açıdan önemleri artmaktadır. Önleyici, tedavi edici ve izleyici sağlık hizmetleri, sürücüsüz araçlar gibi gelişmiş teknolojiler yaşlıların aktif kalmalarına katkı sağlayabilmektedir. İş yerlerinin yaşlı dostu olarak uyarlanması, yaşam boyu öğrenme, emeklilik seçeneklerinin çeşitlendirilmesi ve yaş ayrımcılığının önlenmesi gibi düzenlemeler yaşlı insanların istihdamını artırmaktadır. Böylelikle, yaşlıların ekonomik ve toplumsal katılımını artırarak onların daha bağımsız ve güçlü olmaları sağlanabilmektedir. Yaşlanma konusu, literatürde şimdiye kadar daha çok kurumsal ve organizasyonel açıdan değerlendirilmiş, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının uygulamalarının etkisi yeterince çalışılmamıştır. Bu nedenle, yerel aktörlerin gümüş ekonominin en önemli ayağı olan aktif yaşlanmaya etkisi gelecekte yapılabilecek araştırmalar için önemli görülmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırma, bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun gerçekleştirilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makale tek yazarlıdır.

Destek Beyanı

Bu makale herhangi bir kurum ya da kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Beyanı

Bu araştırma herhangi bir çıkar çatışmasına konu değildir.

Kaynakça

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2019). 1. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları, Ankara.

Casey, B., Oxley, H., Whitehouse, E., Antolin, P., Duval, R. ve Leibfritz, W. (2003). Policies For An Ageing Society: Recent Measures and Areas For Further Reform, OECD Publishing.

Chan, C. M. A., ve Liang, J. S. E. (2013). Active Aging: Policy Framework and Applications to Promote Older Adult Participation in Hong Kong. Ageing International, 38, 28-42.

Cilluffo, A., ve Ruiz, N. G. (2019). World's Population is Projected to Nearly Stop Growing by The End of The Century. Pew Research Center.

Çuhadar, S. G., ve Lordoğlu, K. (2016). Demografik Dönüşüm Sürecinde Türkiye'de Yaşlanma ve Sorunları. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (54), 63-80.

Demirbilek, T., ve Özgür, A. Ö. (2017). Gümüş Ekonomi ve Aktif Yaşlanma Bağlamında Yaşlı İstihdamı. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 10(1), 14-28.

Eatock, D. (2015). The Silver Economy: Opportunities From Ageing. European Parliamentary Research Service Briefing.

Heinze, R. G., ve Naegele, G. (2009). " Silver Economy" in Germany-more than only the" economic factor: old age"!. GeroBilim-Journal on Social & Psychological Gerontology, (2), 37-52.

Kalaycıoğlu, S. (2012), "Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma", Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Bildirileri, 51- 58, Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

Korkmaz, A., ve Korkut, G. (2018). Gümüş Ekonomi ve Aktif Yaşlanma Bağlamında Toplumsal Katılım. İş ve Hayat, 4(8), 257-272.

Kumtepe, H. (2018). Yaşlı Nüfusunun (65+) İl ve Bölge Yerleşim Yerlerinin Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Verilerine

Göre Dağılımları ve Oranları ile Demografik Değerlendirilmesi. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yaşlı Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). (2019). Population Division, World Population Prospects 2019: Summary Of Results. United Nations.

United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). (2021). Global Population Growth and Sustainable Development. United Nations.

United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). (2022). Population Division, World Population Prospects 2022: Summary of Results. United Nations.

United Nations Population Fund (UNFPA). (2012). Ageing İn The Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge. United Nations.

World Economic Forum (2013). Insight Report. 10th Edition. Retrived from: http://www3. weforum. org/docs/WEF_Global_Risks_2013_Report15. pdf.

World Health Organization (WHO). (2002). Active Ageing: A Policy Framework. Geneva, Switzerland.

World Health Organization (WHO). (2015). World Report On Ageing And Health. Geneva, Switzerland.

World Health Organization (WHO). (2020). Decade of Healthy Ageing: Baseline Report. Geneva, Switzerland.

Worthington, H. vd. (2018). The Silver Economy: Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Extended Summary

Silver Economy Model As A Social And Economic Transformation

The population indicators at a global scale indicate that the population is gradually aging. Declining birth rates and increasing life expectancy are shown among the most important reasons for the aging population (UNDESA, 2022). With aging, the number of people in working age decreases, leading to a decrease in production and a relative increase in the number of retirees. Additionally, aging tends to increase the demand for health and care services and social security expenditures. While providing necessary social protection for the elderly with longer life expectancy, it becomes increasingly challenging to sustain the social contribution burden within the working population. "The mismanagement of the aging population" is identified as the fifth risk among the top 50 risks in the next 10 years (WEF, 2013). Despite these challenges, it is understood that the elderly, who are expected to have a strong market potential, will create a larger presence in the market with services and products designed for them. The concept of the silver economy is used to cope with the changing market dynamics due to the increasing aging population and to transform this situation into an opportunity from an economic perspective.

The silver economy encompasses various arrangements such as providing products and services for the growing segment of the population consisting of the elderly, adapting workplaces, making retirement options more flexible, and promoting lifelong learning. The concept of the silver economy analyzes the impacts of population aging on the economy, encompassing all economic activities of older individuals. By making adaptations for the elderly population, allowing them to remain employed for longer periods, it enables them to have a greater presence in society and the economy (Worthington et al., 2018).

The world population continues to grow at a slower pace compared to the past, and it is expected to continue growing at a decreasing rate until the end of this century. The global population growth rate reached its highest level with an average of 2.1 percent per year between 1965 and 1970, but it has been following a declining trend since then. For the first time in 2020, it fell below 1 percent, indicating a continued downward trend in the population growth rate (UNDESA, 2022). Because of demographic changes occurring worldwide, the rapid aging of the population brings along a number of issues. Taking measures for potential challenges that may arise in the future based on projections regard-

ing the aging trend in the global population and finding solutions that can turn these challenges into opportunities have become increasingly important.

The relative decrease in the number of young individuals compared to the number of elderly individuals is considered as population aging (Kumtepe, 2018). Aging population has some key determinants, including an increase in life expectancy at birth and a decrease in fertility. Additionally, factors such as poor living conditions, internal conflicts, and international migration resulting from wars are among the elements that shape the population in specific regions of the world.

The silver economy is an economic component that represents the opportunities created by the changing market structure due to the increased needs of the elderly resulting from demographic changes. It also encompasses elements such as promoting active aging and increasing the employment of older workers. There are benefits for the elderly, such as new and innovative products and services or improved support and opportunities, aiming to enhance their quality of life (Eatock, 2015, p.2).

As a result, in order for the rise of the silver economy to provide opportunities for the country's economic development, adjustments need to be made to adapt to the changing market structure. These adjustments include tax incentives for sectors accelerated by aging and the redirection of R&D investments towards these sectors. Additionally, it is necessary to promote the healthy and active aging of the expanding elderly population to alleviate the burden on healthcare and social care systems, as well as to develop policies that encourage longer participation in the workforce to reduce retirement costs. Implementing programs to equip the elderly workforce with the necessary skills for the market is seen as crucial in supporting sustainable employment.

Because of increased life expectancy, the growing proportion of the elderly population in the total population enhances the economic and social importance of older adults in society. Advanced technologies such as preventive, curative, and monitoring healthcare services, as well as autonomous vehicles, can contribute to the active engagement of older individuals. Adaptation of workplaces to be age-friendly, lifelong learning opportunities, diversification of retirement options, and prevention of age discrimination are regulatory measures that promote the employment of older people. By increasing the economic and social participation of the elderly, they can be empowered to be more independent and resilient. The topic of aging has predominantly been evaluated in the literature from institutional and organizational perspectives, with insufficient focus

on the impact of local governments' and civil society organizations' practices. Therefore, the influence of local actors on active aging, which is a crucial pillar of the silver economy, is considered important for future research endeavors.